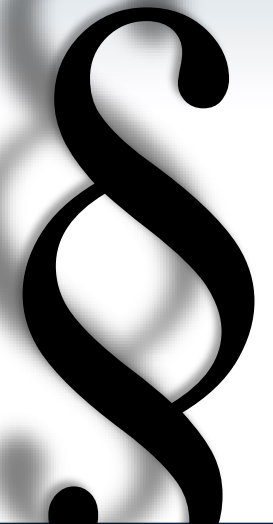

Eierskapskontroll – en nasjonal screeningmekanisme

Veronika Witnes Karlson

Justissektorens cybersikkerhetskonferanse 2023

Utfordringsbildet og utviklingstendenser

- Sammensatte trusler
- EOS-tjenestene advarer mot sikkerhetstruende økonomisk virkemiddelbruk
- Trusselaktører bruker økonomiske virkemidler i større grad enn tidligere

Økonomiske virkemidler for å oppnå strategiske mål

Bruk av maktmidler med intensjon om å fremme en stats interesser overfor en annen stat

- for å tvinge norske myndigheter til å endre oppførsel eller beslutning
- motivere oppførsel eller beslutningstaking som er fordelaktig for den andre staten

Økonomiske virkemidler og teknologisk utvikling

Den teknologiske utviklingen

- påvirker bruk av økonomiske virkemidler
- styrker staters mulighet til å utnytte avhengigheter til kompetanse, ressurser og komponenter til (fordekt) å sabotere systemer
- styrker mulighetene til å utnytte økonomisk aktivitet til å hente inn informasjon og data

Forsøk på oppkjøp av Bergen Engines AS

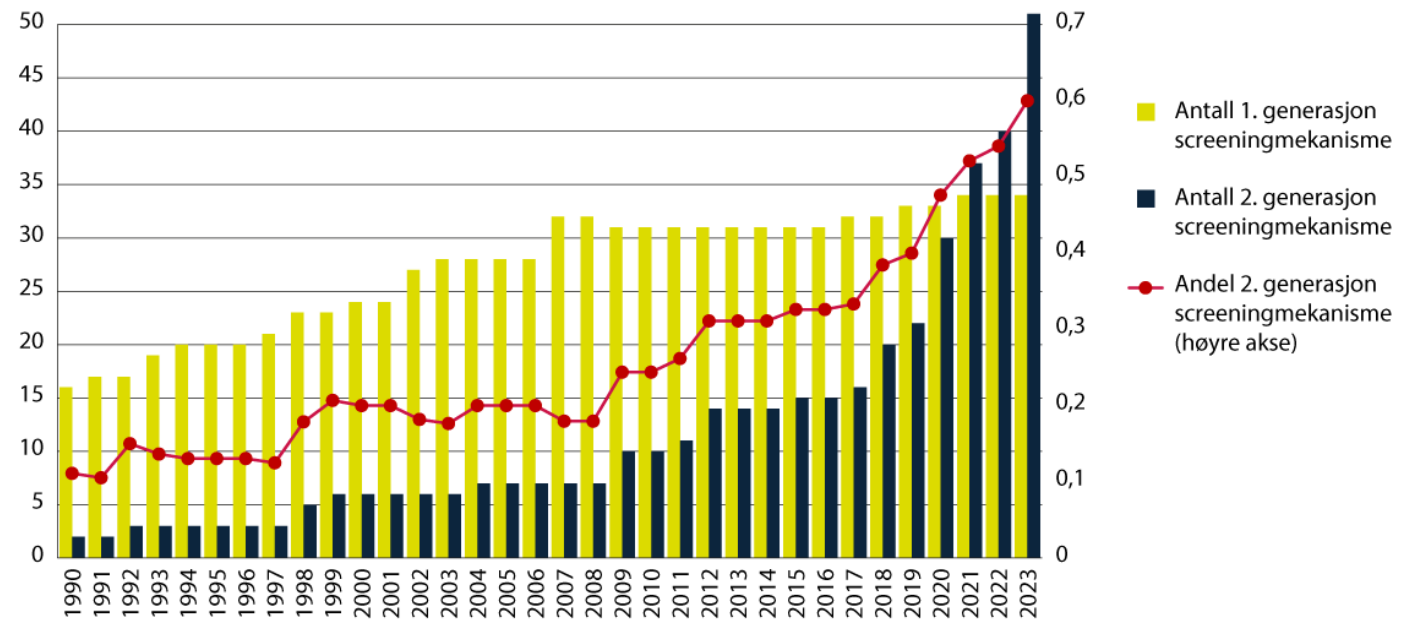
- informasjon og teknologi ville styrke russiske militære kapabiliteter
- eierskap muliggjorde fordekt utførsel av varer og teknologi
- eierskap ville inkludere eiendom strategisk plassert mot den nordlige innseilingen til Bergen og forsvarsinstallasjoner av sikkerhetsmessig betydning for Norge og allierte nasjoner

Rettstilstanden i andre land

Utviklingen av mekanismer for å håndtere sikkerhetsrisiko knyttet til utenlandske investeringer er tydelig i alle OECD-landene

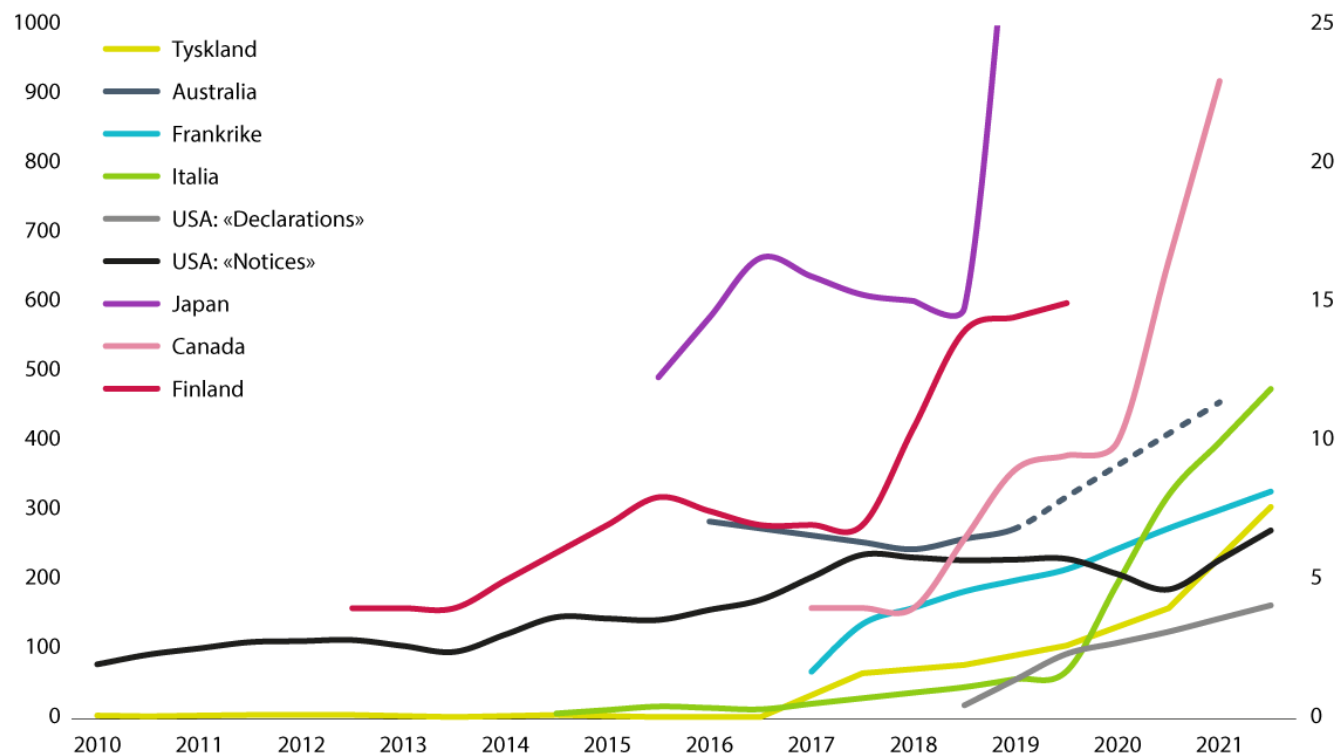
- OECD
- NATO
- EU
- Finland
- Danmark
- Storbritannia
- Sverige

Kilde: OECD

Internasjonale forpliktelser, sikkerhetshensyn og andre viktige samfunnshensyn

- WTO og bilaterale frihandelsavtaler gir rammer
- Regelverket for eierskapskontroll er basert på prinsipper om forholdsmessighet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet
- Krevende avveining mellom næringsinteresser og sikkerhetshensyn

Figuren illustrerer utviklingen i antall screeningsaker i et utvalg land. Kilde: OECD

Eierskapskontroll i Norge – nasjonal screeningmekanisme

Departementenes screeningnettverk

Retningslinjer for departementenes arbeid med saker om sikkerhetstruende økonomisk aktivitet

NSM som koordinerende kontaktpunkt for saker om sikkerhetstruende økonomisk aktivitet

E-tjenesten og PST som sentrale etater

Hjemmelsgrunnlag: sikkerhetsloven kapittel 10 og § 2-5

Ekspertutvalg 2023: vurdering av behov for supplerende mekanisme utenfor sikkerhetsloven

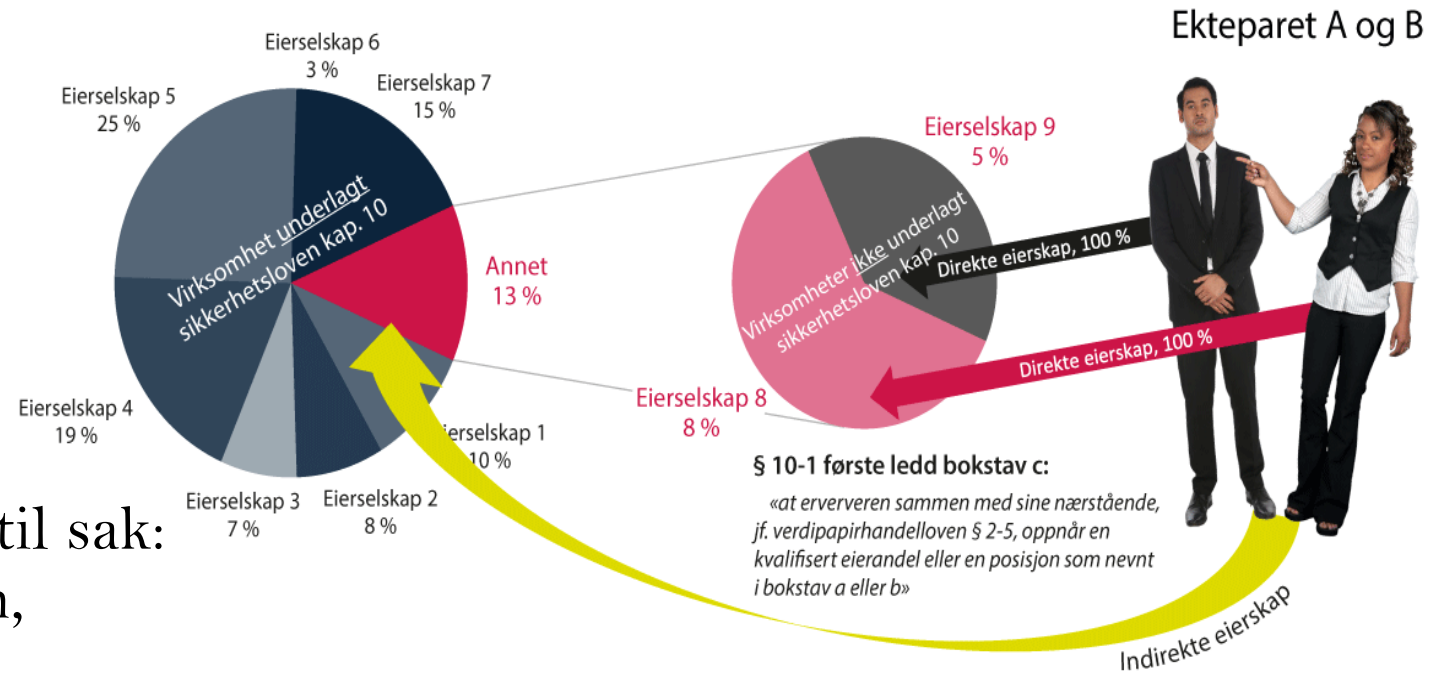

Departementenes screeningnettverk

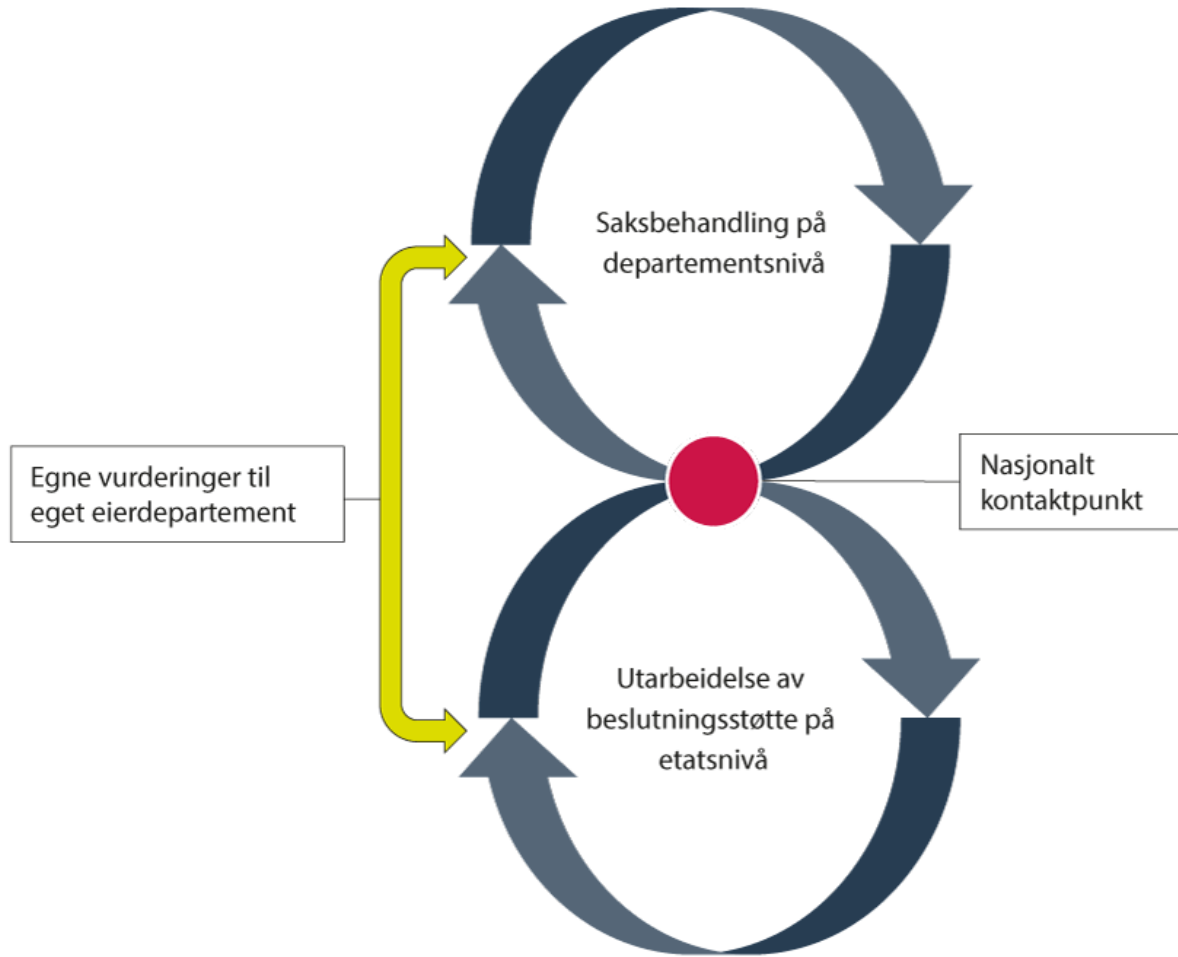
- Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet, Næringsdepartementet, Finansdepartementet og Utenriksdepartementet
- Ivaretar næringshensyn, sikkerhetshensyn, forsvarspolitiske og utenrikspolitiske hensyn
- Retningslinjer fastsatt i regjeringen januar 2022
- Sendt til alle departementer, som ansvarlige for forebyggende sikkerhet i sin sektor
- Skal bidra til en enhetlig og grundig behandling i screeningsaker
- Tar utgangspunkt i sikkerhetslovens bestemmelser

Etatenes rolle i screeningarbeidet

- NSM som koordinerende kontaktpunkt på etatsnivå
- E-tjenesten og PST
- Andre relevante etater fra sak til sak: Nkom, Tolletaten, Skatteetaten, eksportkontrollmyndigheten

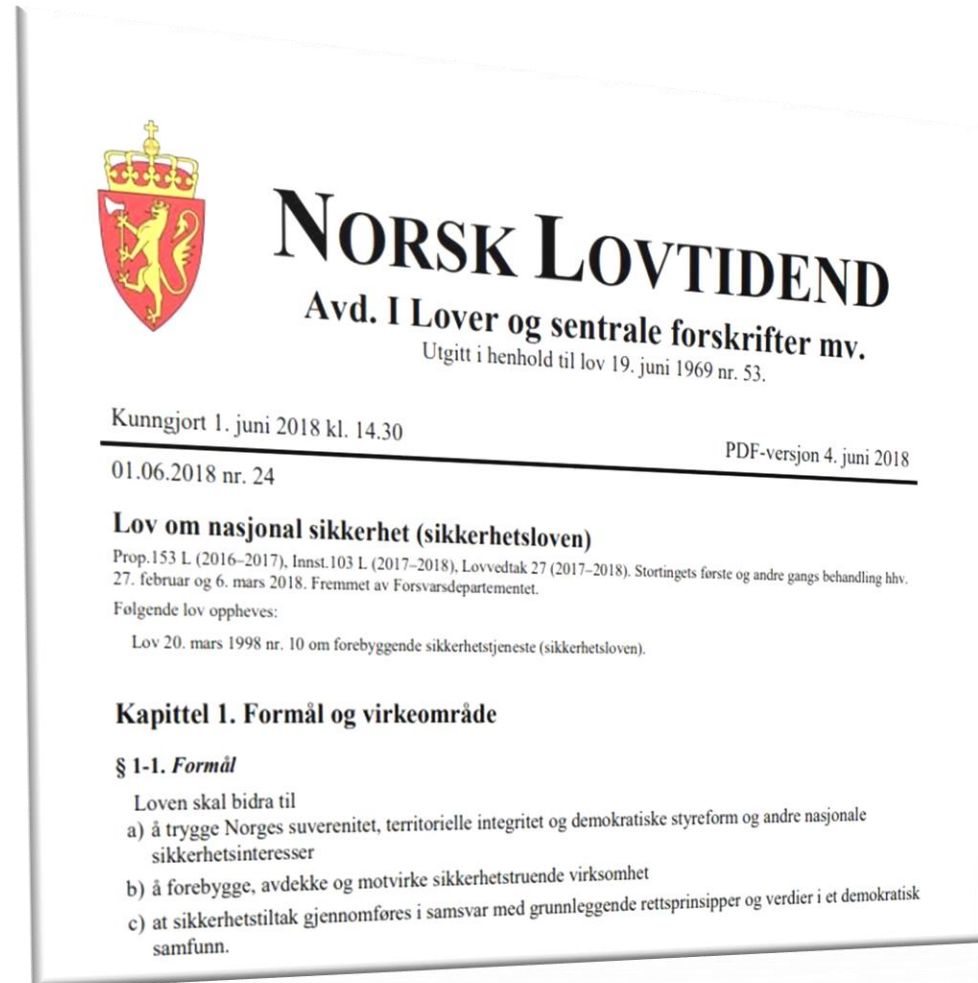

Myndighetenes samhandling i screeningsaker

«Erverv av kvalifisert eierandel»

- Regulert i sikkerhetsloven kapittel 10
- Utløser prosessuelle regler for saksbehandling av saken
- Gir hjemmel for å stanse et erverv eller sette vilkår for gjennomføring

Forslag til endringer – eierskapskontroll

- virksomheter som har avgjørende betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser skal helt eller delvis underlegges loven
- eierskapskontroll gjelder for leverandørklarerte virksomheter og kan gjøres gjeldende for virksomheter som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner eller for nasjonale sikkerhetsinteresser
- avhender og virksomheten ervervet gjelder blir også pliktige å melde om erverv
- terskelen for meldeplikt senkes til 10 prosent av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten. Det skal i tillegg meldes dersom eierandelen økes til fastsatte innslagspunkter
- forbud mot deling av informasjon som kan brukes til sikkerhetstruende virksomhet uten etter samtykke
- gjennomføringsforbud til melding om erverv er behandlet
- straff for brudd på vedtak etter §§ 2-5 og 10-3 og overtredelsesgebyr for brudd på meldeplikten etter § 10-1
- virksomhet som eier eller råder over skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, skal identifisere eiendommer av sikkerhetsmessig betydning

Utfordringer

- Kompleksiteten
  - Hva er en sak?
  - Kartlegging av komplekse verdikjeder og eierskapsstrukturer
  - Noen investeringer er direkte, andre indirekte
  - En enkelt sak kan treffe flere sektorer både på sivil og militær side
- Hva vil utgjøre en reell trussel og hva vil ikke gjøre det?
  - Hva er langsiktige handelsinteresser? Hva er sikkerhetstruende aktivitet?
  - Er det en generell eller konkret trussel?

Balansere sikkerhet mot ulike andre hensyn

Læringspunkter

- Myndighetene må være «på» med en gang vi blir kjent med en sak – samtidig viktig å avklare så raskt som mulig om det faktisk *er* en sak
- Det er ofte korte frister – styrt av selskapenes egne prosesser
- Kartlegging av eierstrukturer er ressurskrevende for EOS-tjenestene
- Sakene er tidvis meget ressurskrevende for departementene
- Krevende avveininger mellom næringspolitiske, sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske hensyn
- Krevende juridiske problemstillinger og grensegang mellom juss og politikk
- Uansett hvor gode prosedyrer vi har, er det krevende prosesser

Justis- og
beredskapsdepartementet